

Bediüzzaman'ın Emevi Camii Hutbesi ve İslam Alemi ile İlgili Görüşleri

ASSAM Kayseri İl Temsilciliği
Semineri

13 Aralık 2014

BEDİÜZZAMAN'IN EMEVİ CAMİİ HUTBESİ

VE

İSLAM ALEMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

Bediüzzaman'ın hayatında çok önemli bir mevkiye sahip olan Şam seyahati ve Şam Emevi camiinde okuduğu meşhur hutbesi hakkında bilgi vermeden, öncesinde olan safhalara olaylara kısaca temas etmekte fayda vardır.

Bediüzzaman 1910 mart ayında İstanbul'dan ayrılmış, deniz yoluyla İnebolu, Batum ve Tiflise uğramıştır. Tifliste bulunan Şeyh San'an tepesine tefekkür için çıktığı bir vakitte yanına gelen bir polisle yaptığı çok kısa konuşma; İslam Alemi ve Osmanlı Devleti noktasından dünyaya bakış açısı olarak çok önemlidir.

“Bir hikaye : bundan on sene evvel Tiflis'e gittim. Şeyh San'an tepesine çıktım.

İNEBOLU

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

BATUM

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

TİFLİS

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

Dikkatle temaşa ediyordum. Bir Rus polisi yanıma geldi, dedi:

- Neye böyle dikkat ediyorsun?

Dedim : Medresemın planını yapıyorum.

Dedi: Nerelisin?

Dedim: Bitlis'liyim dedim

Dedi: Bu Tiflis'tir

Dedim: Bitlis-Tiflis birbirinin kardeşidir.

Dedi: Ne demek?

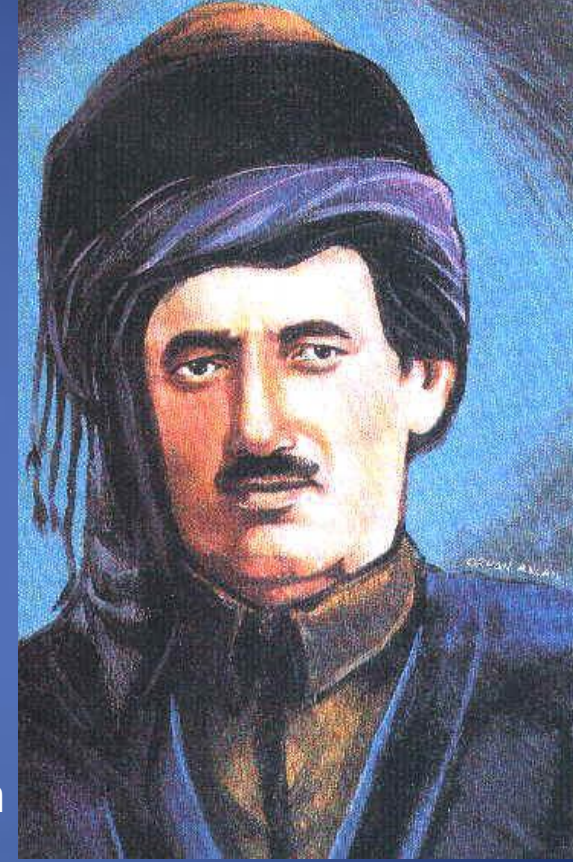
Dedim: Asya'da alemlerinde üç nur birbiri arkası sıra inkişafa başlıyor. Sizde birbiri üstünde üç zulmet inkişafa başlayacaktır. Şu perde-i müstebidane yırtılacak, takallus edecek. Ben de gelip burada medresemi yapacağım.

Dedi: Heyhat şaşarım senin ümidine!...

Dedim: Bende şaşarım senin aklına!!... Bu kışın devamına ihtimal verebilir misin?

Dedi: İslam parça parça olmuş.

Dedim: Tahsile gitmişler... İşte Hindistan, İslam'ın müstaid bir valedidir. İngiliz mekteb-i i'dadisinde çalışıyor. Mısır, islamın zeki bir mahdumudur. İngiliz mekteb-i mülkiyesinde ders alıyor. Kafkas ve Türkistan, islamın bahadır oğullarıdır. İlah.

« الخطبة الشامية »

« دواء اليأس »

لبديع لزمان

هذه محاوره تكلمت بها مع ابناء العرب في صورة الخطبة.
في الجامع الاموى وذيها ملاحظة في مستلین مهمتين
سعيد

ایکنجی طبعی

قسطنطينيه

۱۳۳۰

مطبعة ابوالضيا

Yahu şu asilzade evlat, şehadetnamelerini aldıktan sonra, her biri bir kıtanın başına geçecek, muhteşem, adil pederleri olan islamiyetin bayrağını âfakı kemalatta temevvüc ettirmekle, kader-i ezelinin nazarında, feleğin inadına nevi beşerdeki hikmet-i ezeliyenin sırrını ilan edecektir.işte hikayemin yarısı bu kadar.

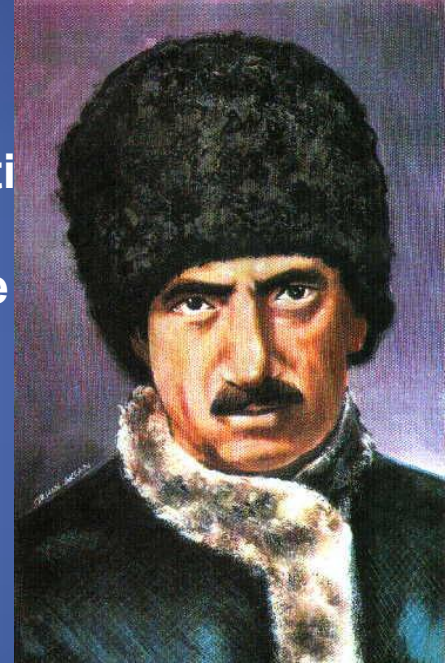
RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yaz

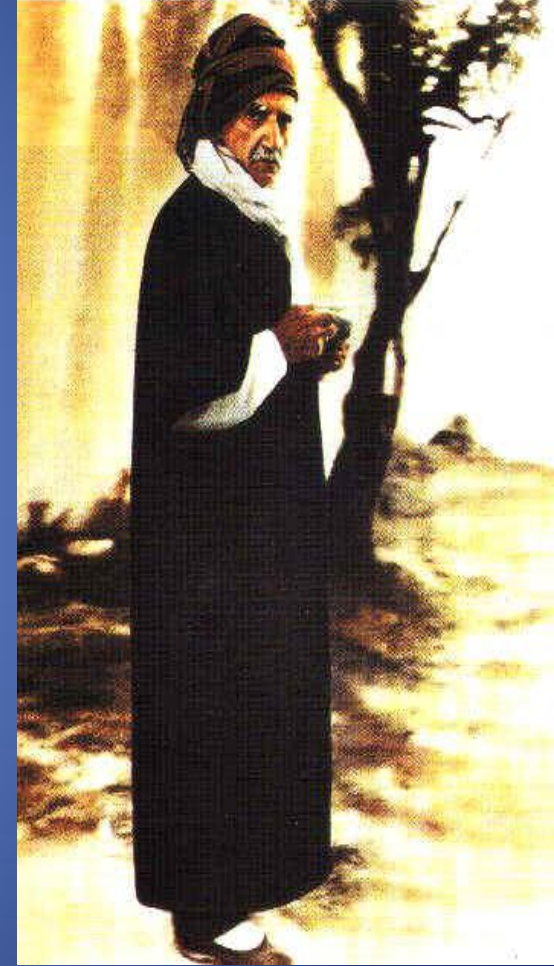
Osmanlı devlet-i aliyesinin fikir atmosferi içinde yapılan bu konuşma:Devletin, Osmanlı Devletinin hakkında yapılmış hakikatli en son konuşmadır. Adı geçen devletler bugün hürriyeti tatmışlar en azından ucundanda olsa bir kısmı İslam'ı yaşamaya ve hayat içinde tatbik edebilme şartlarını zorlamaya çalışması ve gayreti içindedirler.

Enteresandır Rus polisinin ısrarla., o zaman ki Osmanlı Devletinin içinde hürriyet havasının dalgalanmalarını dile getirerek: “Hürriyet sizi parçalayacaktır..” sözüne karşı Bediüzzamanın istikbal aşına bir kerametle dile getirdiği “ bizi değil sizi parçalayacaktır.”

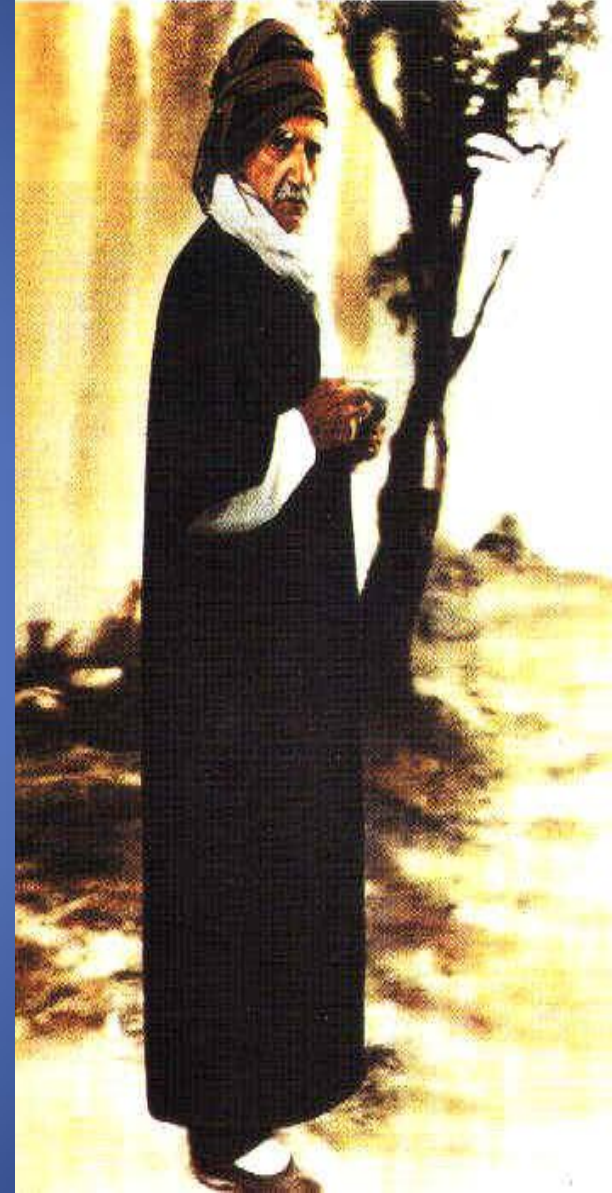
sözü hakikaten gerçekteşmiştir. Bugün Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler birliği olarak ifade edilen bir fedarasyon , birleşik devletler ortada yoktur. Ve içinden ayrılan devletlerin birçoğu Azerbaycan, Çeçenistan Türkmenistan,Kazakistan,Tataristan gibi ya islamla barışık ya da barışmaya hazırdırlar, hatta Rusya'da bile camilerin açılması gerçekteşmiştir.

**Bediüzzaman Tiflisten sonra, İstanbul matbuat
aleminde ilan ettiği ve neşrettiği makalelerinin ve
sohbetlerinin adeta açılımlarını gerçekleştirmek üzere
İran'ın Hoy şehrine uğramış oradan da Van'a gitmiştir.**

- Hem Van'da hem Hakkari, Bitlis, Muş, Diyarbakır ve Urfa'da ve civarlarındaki aşiretlere, düşünen ve soran insanlara; hürriyeti, adaleti, insanlığı ve müslümanlığı anlatarak, meşrutiyet idaresi hakkında bilgiler vermiş, açıklamalarda bulunmuş ve müslümanları araştırmaya, incelemeye ve doğru islamiyeti akıl yoluyla yaşamaya davet etmiştir.

Bediüzzaman Tiflisten sonra, İstanbul matbuat aleminde ilan ettiği ve neşrettiği makalelerinin ve sohbetlerinin adeta açılımlarını gerçekleştirmek üzere İran'ın Hoy şehrine uğramış oradan da Van'a gitmiştir.

HAKKARİ

BİTLİS

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

www.mus.gen.tr

MUŞ

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

DİYARBAKIR

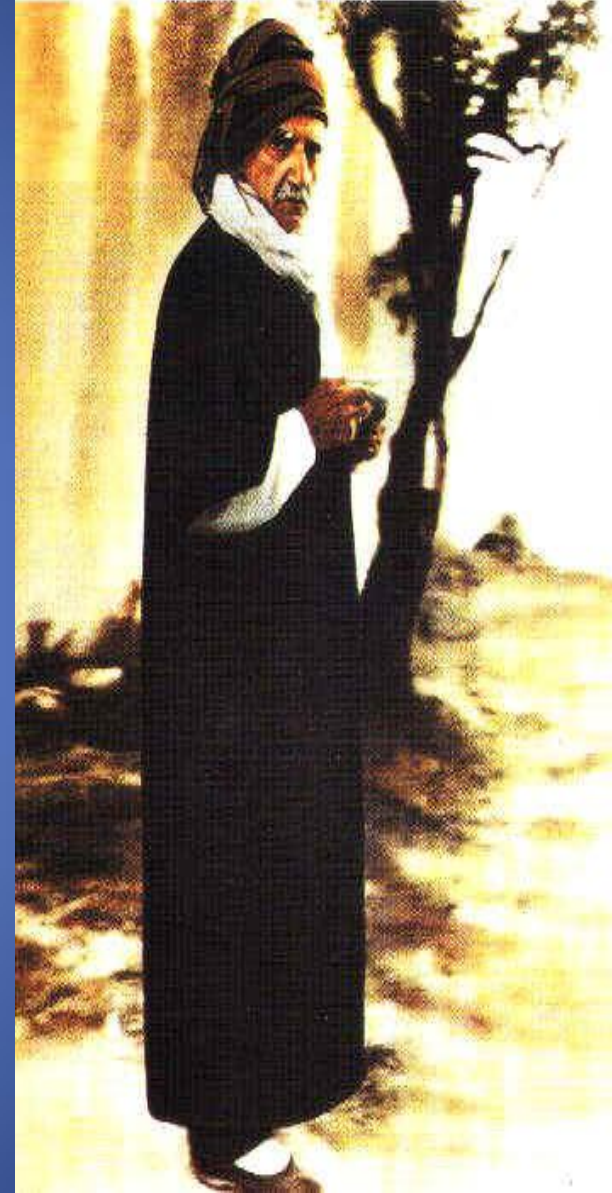
RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

ŞANLIURFA

- **Nurşin’ den tanıdığı Muhammed Ziyaüddin ile haberleşerek hacca birlikte gitmek(5) üzere Gaziantep,Kilis üzerinden Şam’a ulaşmıştır. Tiflis’ten Şam’a gelişi aşağı yukarı iki aylık bir zaman biriminde ifade edilebilir. Bu zaman içinde Reçetetü-l avam(münazarat), Saykal-ül islam (muhakemat) isimli İslam Aleminin ve müslümanların hürriyet havası ve fenlerin getirdiği müthiş ve muammalı müşkülatlarıyla alakalı sorulara cevap verilen, açıklamalarda bulunulan, düsturlar ve prensipler ortaya konan iki kitap ortaya çıkmıştır.**

GAZİANTEP

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

KİLİS

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

TİFLİS

**Şam Emevi camiisinde
Ak Minarenin görünüşü**

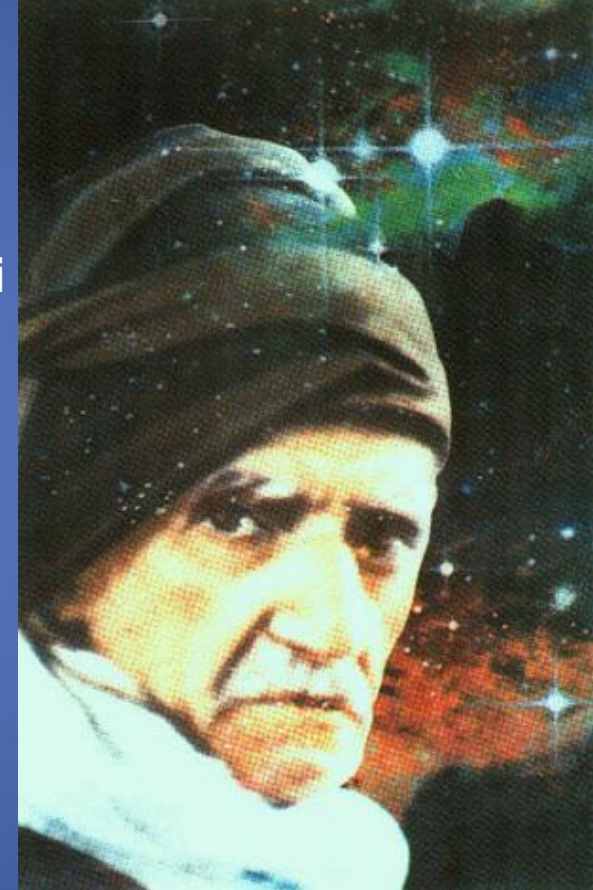
وان قلعه سی

Mevsim sonbahardır, Bediüzzaman'ın Şam'a geldiğini haber alan Şam'ın büyük alimleri onu ziyarete geliyorlar tanışmalar,sual-cevap-münazara ortamında sohbetler yapıyor. Kendisi Şam'ın Salahiye mahallesinde ikamet ediyor. Elli güne yakın bir zaman içinde Şam'da kalıyor. Bu arada Nurşin'li Ziyaüddin Efendi hac'dan geliyor ve onu karşılıyor memleketine yolcu ediyor.

1911 senesinin mart ayında Şam'da Bediüzzamanla teşrik-i mesaide bulunan ilim ve irfan ehli zatların ısrarla istedikleri meşhur Şam Emeviye caminde bir hutbe okumayı kabul eder.”Cami-i Emevide Şam ulemasının ısrarıyla içinde yüz ehli ilim bulunan on bin adama yakın azim cemaata verilen bu arabi ders...”

Bugünün sosyal ve kültürel, siyasal ve idari mekanizmaların sosyo-psikoloji ile durumları ele alındığında, halkın bu konulardaki nabızları; islam dini prensipleri helezonu içinde tutulduğunda görülecektir ki Hutbe-i Şamiye , o zamandan çok bu zamana hitap etmekte, seslenmektedir.

Hutbe-i Şamiye: İslam Aleminin, müslümanların ve insanlığın maddi ve manevi hayatlarında kullanabilecekleri, vazgeçilmez ve devamlı okuyup faydalanabilecekleri ilmi, sosyal ve kültürel bir derstir.

Şam Emeviye camisinde; Bediüzzaman bu meşhur hutbesini okuduğu zaman otuz beş yaşındadır. Camii'de ise on bin kişi ve bunların içinde yüz tane o zamanın alimi, ilim ehli bulunmaktadır.

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

Hutbe-i Şamiye'nin başlangıcında dua, niyet ve tazarrudan sonra; İslam Aleminin, müslümanların geri kalması , Avrupalıların ve Hristiyanların terakki ederek geleceğe ümitle bakmalarının sebebi olan altı hastalık zikredilmektedir.

Birincisi: Ye'sin, ümitsizliğin içimizde hayat bulup dirilmesi.

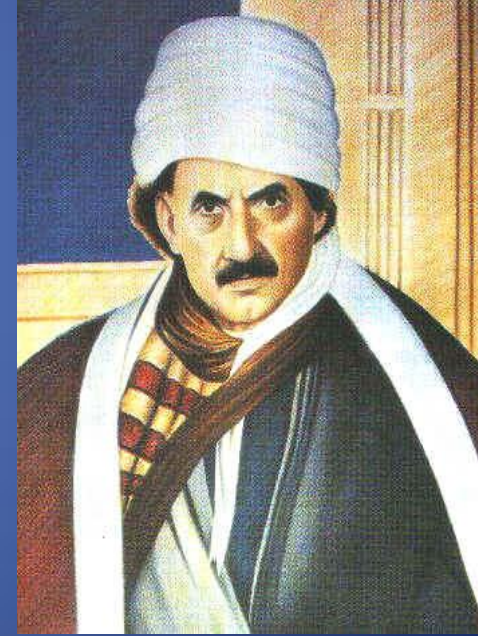
İkincisi: Sıdkın hayat-ı içtimaiy-i siyaside ölmesi.

Üçüncüsü: Adavete muhabbet.

Dördüncüsü: Ehl-i imanı birbirine bağlayan nurani rabitaları bilmemek

Beşincisi: Çeşit çeşit sari hastalıklar gibi intişar eden istibdat

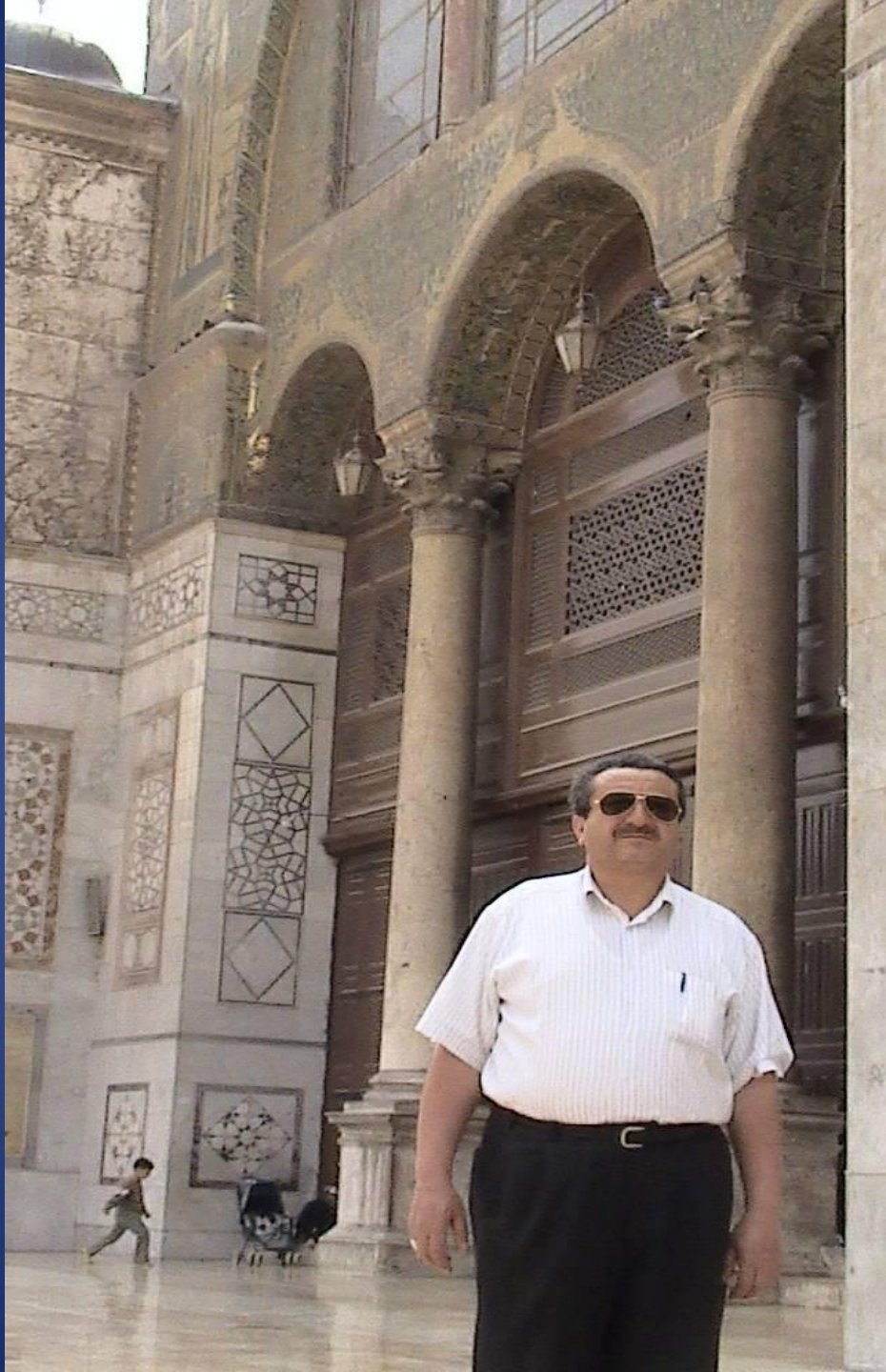
Altıncısı: Menfaat-i şahsiysine himmeti hasretmek

RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

**Şam Emevi Camii
Avlusunda**

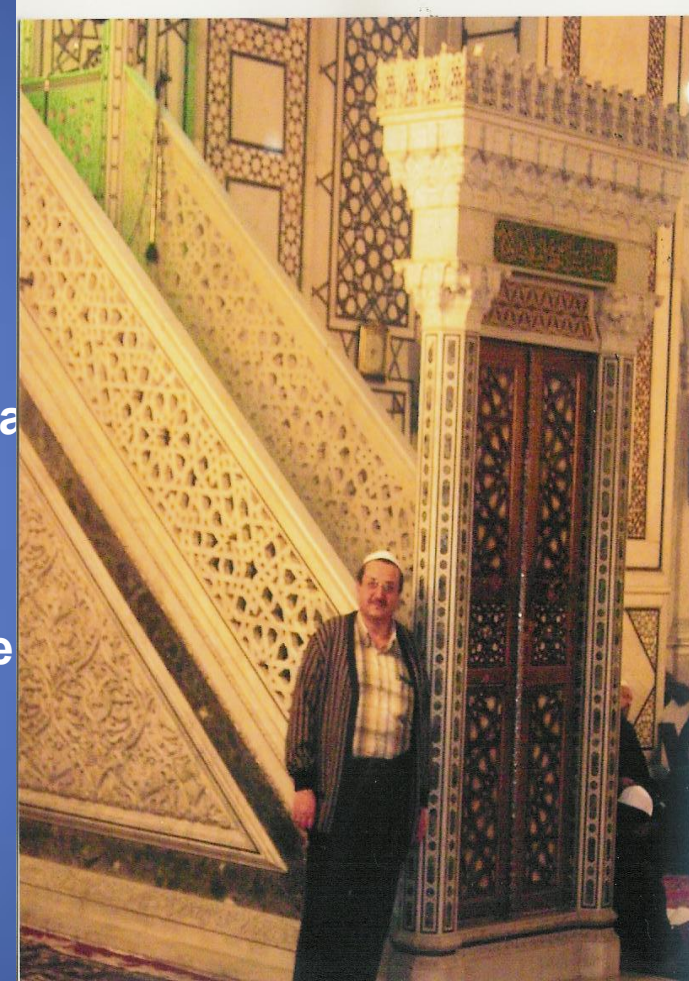

Bu altı dehşetli hastalığın ilacını da bir tıp fakültesi hükmünde hayat-ı içtimaiyemize, eczane-i Kur'aniyeden ders aldığım “altı kelime ile beyan ediyorum. Mualecenin esasları onları biliyorum.”

Cenab-ı hakkın rahmetinden ümidin kesilmemesi ile başlayan birinci kelime ile ifade edilen birinci hastalığın devası için; istikbalin yalnız ve yalnız İslamiyetin olacağını ve hakimnin ise hakaik-i Kur'aniye ve imaniyenin olacağını beyanla tarihten örneklerle İslamiyetin hakikatlerini; dünyada çalışarak hayatlarında yaşayan milletlerin başarılı veya başarısız olduklarını Japonlardan ve Asr-ı saadetten bu yana gelen islami devletlerle örneklendirmektedir.”Eğer biz ahlak-ı islamiyenin ve hakaik-i imaniyenin kemalatını ef'alimizle izhar etsek, sair dinlerin tâbileri elbette cemaatlerle islamiyete girecekler, belki küre-i arzın bazı kıtaları ve devletleri de islamiyete dehalet edecekler”

.....

“Kalbin sadefinde din-i hakkın cevheri bulunmazsa, beşerin başında maddi manevi kıyametler kopacak ve hayvanatın en bedbahtı, en perişanı olacak”

“Ey bu Camii Emevideki kardeşlerim gibi alem-i islâmın cami-i kebirinde olan kardeşlerim! Siz de ibret alınız. Bu kırk beş senedeki bu dehşetli hadisattan ibret alınız. Tam aklınızı başınıza alınız. Ey mütefekkir ve akıl sahibi ve kendini münevver telakki edenler!”

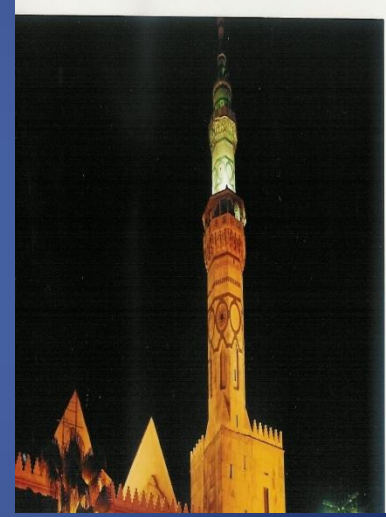
RİFAT OKYAY

Eğitimci-Araştırmacı yazar

Kur'an şakirtleri olan müslümanların, delile tabi olduklarını, gelecek asrın ise akıl ve ilim ve fennin hükmettiği bir asır olacağını çünkü: Kur'anın bütün hükümlerinin akla hitap ettiğini ve ona tasdik ettirdiğini söyleyen Bediüzzaman, geçmişte müslümanların terakkisine sekiz tane maninin sebep olduğunu bunların karsısında ise islâmın Kur'an'ın hakikatinde çarelerin mevcut olduğunu; Carlyl, Bismark gibi Avrupa'nın ve Amerika'nın zeka tarlalarına tasdik ve tekrar ettiriyor.

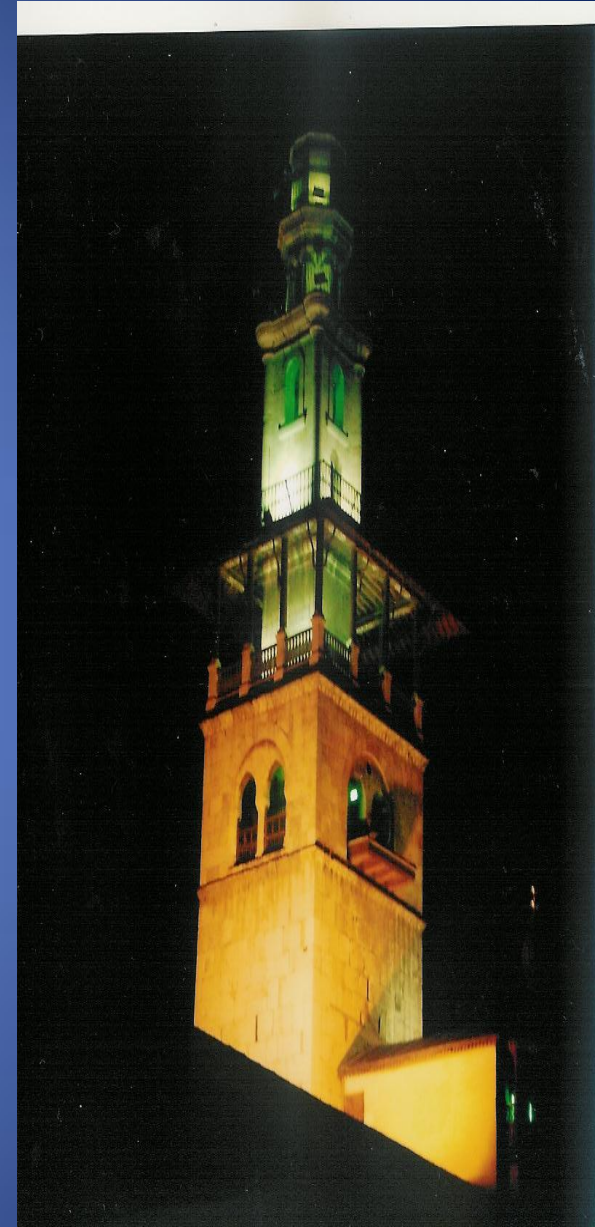
Yukarıda zikrettiğimiz ifadelerle islamiyetin maneviyat cihetinde terakkiye kabiliyetli olduğunu ifade eden Bediüzzaman maddi olarakta “beş kuvvetle delil getirip örnekler vererek islâmın maddeten gelişip büyümeye istidadını anlatıyor.” Ve bu zaman da i-la-yı kelimatullah, maddeten terakkiye mütevakkıf ve medeniyeti hakikiye girmekle i-la-yı kelimatullah edilebilir”

“Biliniz ki bizim muradımız medeniyetin mehasini ve beşere menfaati bulunun iyilikleridir. Yoksa, medeniyetin günahları, seyyiatları değil ki; ahmaklar o seyyiatları, o sefahatleri mehasin zannedip, taklit edip, malınızı harap ettiler. Ve dini rüşvet verip dünyayı da kazanamadılar.

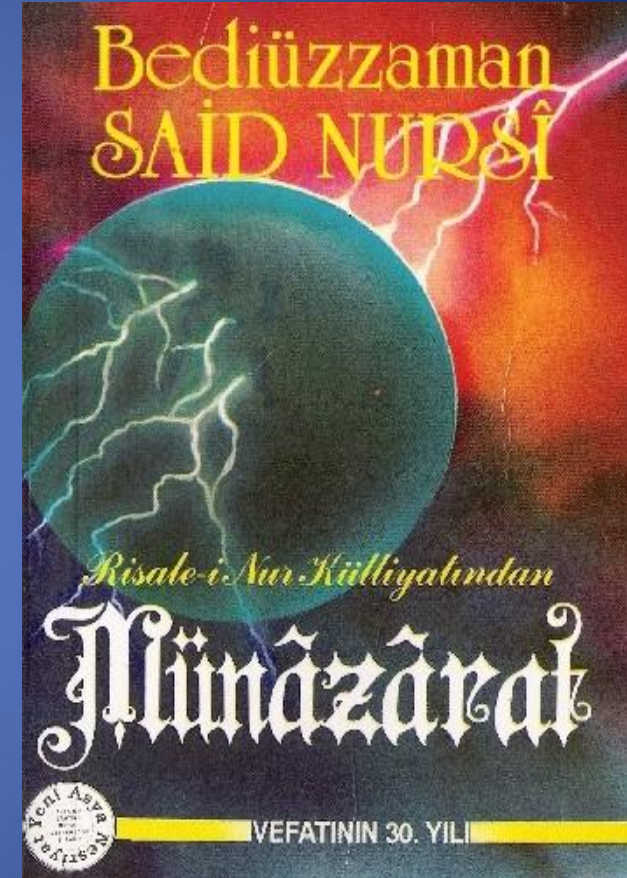
“İnşaallah istikbaldeki islamiyetin kuvvetiyle ,medeniyetin mehasini galebe edecek,zemin yüzünü pisliklerden temizleyecek,sulh u umumiyeide temin edecek.”

Dünyanın herkese ve diğer dinlerin mensuplarına veya yabancılara terakki dünyası,biçare ehli islam için tedenni dünyası olmadığını,bunun böyle düşünülmesinin bir hata olduğunu zikirle;“madem meylül-istikmal kainatta fitra-ı beşeriyede fitraten derc edilmiş;elbette beşerin zulüm ve hatasıyla başına çabuk bir kıyamet kopmassa ,istikbalde hak ve hakikat,alem-i islamda nev-i beşerin eski hatiatına kefarete olacak bir saadet-i dünyeviyeyi de gösterecek,inşallah.”, “Hakikat-ı islamiyenin güneşi ile,sulh u umumi dairesinde hakiki medeniyeti görmeyi rahmet-i ilahiden bekleyebilirsiniz”(18)diyerek ümitsizlige düşülmeden Cenab-ı Hakkın kainata koyduğu tekamül kanunlarına itibar gösterilmesini istiyor. Çalışma ve sabır istiyor. Birinci bürhan özetle böyle anlatılırken, yarım bürhandada, “kainatın nizamında galib-i mutlak ve maksud-u bizzat ve sani-i zülcelalin hakiki maksatları, hayır ve hüsün ve güzellik ve mükemmeliyettir.

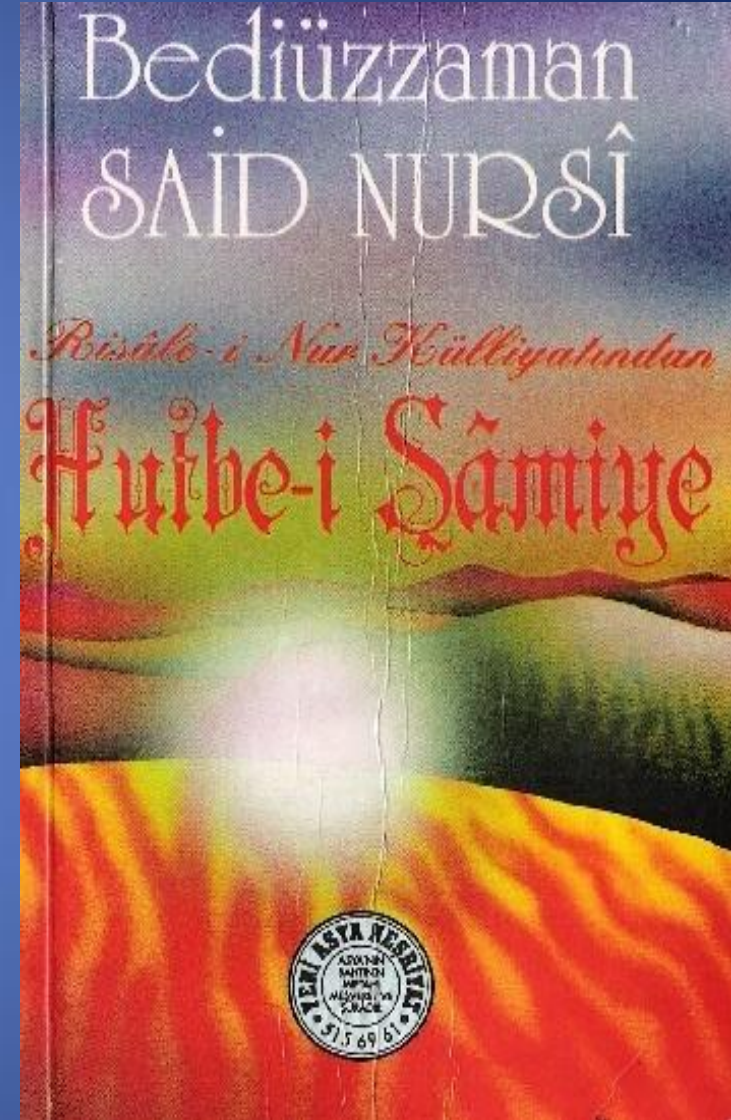
Çünkü: kainata ait fenlerden her bir fen külli kaideleriyle bahsettiği nev ve taifede öyle bir intizam ve mükemmeliyet gösteriyor ki, ondan daha mükemmel , akıl bulamıyor” diyen Bediüzzaman ; cenabı hakkın esma ve ef'al ve sıfatlarının bilinmesiyle , kainattaki silsilelerin, basamakların akılla bilineceğini ve çalışarak elde edilecek olan sanatlarla bunların tekamülde kullanılarak insanın mükerrem olduğunu ve bununla yani ilimle yükselmeyi hak ettiğini söylüyor ve ilave ediyor. “Madem bu yarı bürhanın üç hakikati böyle haber veriyor: acaba hiç mümkün müdür ki, nevi beşer şekavetiyle bu kadar fenlerin şehadetini cerh edip, bu istikra-i tammeyi kırıp, meşiet-i ilahiye ve kainatı içine alan hikmeti ezeliye karşı temerrüt edip, şimdiye kadar ekseriyetle yaptığı gibi, o zalimane vahşetinde ve mütemerridane küfründe ve dehşetli tahribatında devam edebilsin? Ve islamiyet aleyhinde bu halin devam etmesi hiç mümkün müdür?”

— — — — —
“Bu hakikat için, elbette bu yarım bürhanımız netice veriyor ki, ahirette cennet ve cehennem zaruri vücudları gibi, hayır ve hak din istikbalde mutlak galebe edecektir.”

İnsanlığın zalimane vaziyetlerinin cehennem vücutunu; kainatı alakadar eden hakaik-i imaniyesinin ise cenneti istediği vecihle, iki dünya harblarının cinayetleriyle kainatı ağlattığını söyleyen Bediüzzaman netice olarak: “Herhalde çabuk başında bir kıyamet kopmazsa , hakaik-i islamiye, beşeri esfel-i safilin derece-i sukutundan kurtarmaya ve ruy-i zemini temizlemeye ve sulhu umumiye temin etmeye vesile olmasını Rahman-ı Rahim’in rahmetinden niyaz ediyor ve bekliyoruz” diyerek birinci kelimeyi bitiriyor.

İKİNCİ KELİME ile; İslam Aleminin kalbine yerleşen, onu halsiz ve bitkin düşüren, tembel, hamiyetsiz ve gayretsiz kılan fikrin, anlayışın ve kabullenişin ümitsizlik olduğunu söylüyor, dile getiriyor. “İşte o yeistir ki ,yüksek ahlakımızı öldürmüş menfaat-umumiye yi bırakıp menfaati şahsiyeye nazarımızı hasretmiştir’

Ümitsizliğin, yeisin manevi dayanma gücümüzü, kuvvetimizi kırdığını söyleyen Bediüzzaman devamla; ‘az bir kuvvetle, imandan gelen kuvve-i maneviye ile, şarktan garba kadar istila ettiği halde ,o kuvve-i maneviye-i harika; me’yusiyetle kırıldığı için ,zalim ecnebler dört yüz seneden beri üçyüz milyon Müslümanları kendilerine esir etmiş...”

Ümitsizlik hastalığının o kadar ileri derecede İslam Aleminin benliğini ve kimliğini sardığını söylüyor ki ; başkalarının hatalarını , tembelliğini , kusurlarını kendilerine özür ve sened kabul eden Müslümanların “Şehamet-i imaniyeyi terk edip” hizmet-i islamiyeyi yapmadıklarını adeta tarih sahnesinde okuyor.

Ümitsizliğin bırakılmasını , Allah’ın rahmetinden ümidin kesilmemesini ve kahraman Türk Arap milletlerinin geçmişte olduğu gibi ümitsizliği bırakıp el ele , omuz omuza verip hakiki bir dayanışma ve ittifakla , ittifakla Kur’an ‘ın bayrağını dünyanın her yerinde dalgalandırmalarını arzu ediyor istiyor.

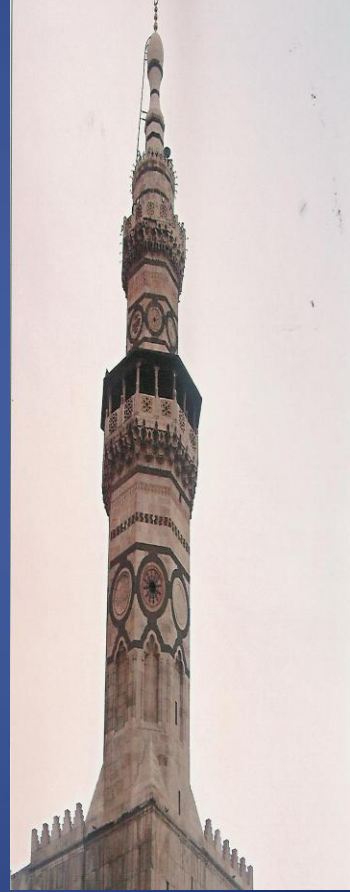

ÜÇÜNCÜ KELİMEde; Müslümanların arasında doğruluğun ; insanın sahip olduğu huylar içinde en biricilerinden birisi olduğunu , diğer bütün güzel huyların doğrulukla direk olarak bağlarının bulunduğunu söyleyerek , bunun İslam alemi içinde canlandırılması gerektiğini,hayata geçirilerek manevi hastalıkların tedavisinde kullanılmasını söyleyen Bediüzzaman devamla: “Evet, sıdk ve doğruluk, İslamiyetin hayat-ı içtimaiyesinde ukde-i hayatiyesidir. Riyakarlık, fiili bir nevi yalancılıktır.

” Dalkavukluk ve tasannu, alçakça bir yalancılıktır. Nifak ve münafıklık muzur bir yalancılıktır. Yalancılık ise, sani-i zülcelalin kudretine iftira etmektir. “

“Küfür, bütün envaile kizbdır, yalancılıktır. İman sıkdır, doğruluktur. Bu sırra binaen kizb ve sıdk’ın ortasında hadsiz bir mesafe var; şark ve garb kadar birbirinden uzak olmak lazım geliyor. Nâr ve nur gibi birbirine girmemek lazım. Halbuki, gaddar siyaset ve zalim propaganda birbirine karıştırmış, beşerin kemalâtını da karıştırmış. “

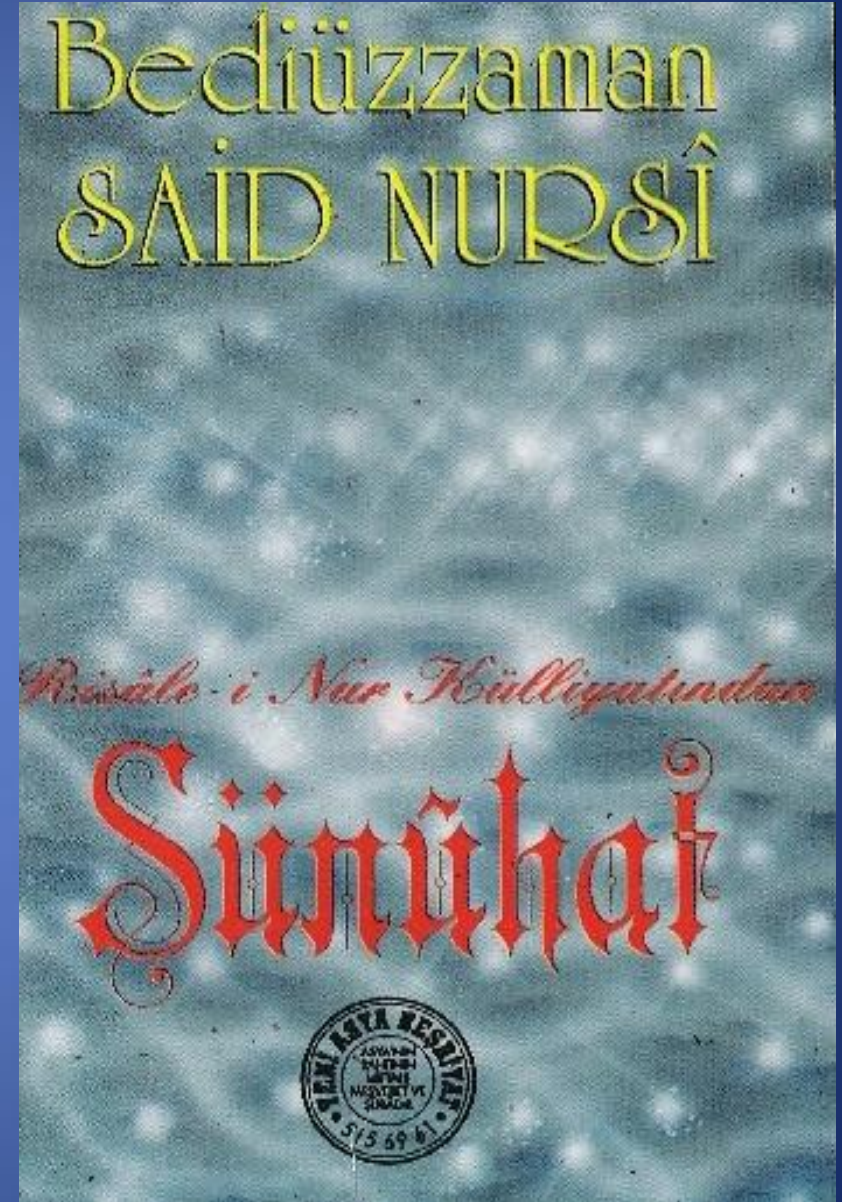
Yukarıdaki paragraflara kırk beş sene sonra yazdığı haşiyede Bediüzzaman: “Hatta, Eski Said, o çeşit siyaset tarafgirliğinden gördü ki: bir Salih alim, kendi fikri siyasesine muvafık bir münafığı hararetle sena etti ve siyasetine muhalif bir salih hocayı tenkit ve tefsik etti,” diyor. Dinin kesinlikle siyasete alet edilmemesini ve siyasetin dinin hizmetinde olması gerektiğini söyleyerek manevi açıdan da gerçeği haykırıyordu. “Dinin bir hakikatini bin siyasete tercih ederim”

Asr-ı Saadetteki

Sahabelerin doğruluğunu dile getiren Bediüzzaman; Sahabelerin zamanında doğrulukla – yalanın, imanla – küfrün birbirinden çok uzakken zamanla birbirine çok yaklaştığını, hatta yalanın daha çok rağbet gördüğünü anlatır ve “Evet, her söylediğin doğru olmalı, fakat her doğruyu söylemek doğru değil. Bazen zarar verse, sükut etmek. Yoksa yalana hiç fetva yok.

Her söylediğin hak olmalı, fakat her hakkı söylemeye senin hakkın yok. Çünkü halis olmasa, sû-i tesir eder; hak, haksızlıkta sarf olur.” diyerek Müslümanların ve insanların sosyal hayatlarında kullanabilecekleri ebedi bir düsturu beyan eder.

**Şam Emevi Camiinde
Beş Hafızın Birlikte
Ezan Okuduğu Minare**

DÖRDÜNCÜ KELİMEde ,insanlığın içtimai,sosyal hayatından kesin olarak elde ettiği bir kanaatini izah eden Bediüzzaman ; “muhabbete en layık şey muhabbettir ;ve husumete en layık sıfat husumettir.Yani , hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi temin eden ve saadete sevk eden muhabbet ve sevmek sıfatı ,en ziyade sevmeye ve muhabbete layıktır.Ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi zir- ü zeber eden düşmanlık ve adavet, her şeyden ziyade nefrete ve adavete ve ondan çekilmeye müstehak ve çirkin muzır bir sıfattır.”

İnsanlık için düşmanlık vaktinin bittiğini söyleyen Bediüzzaman, düşmanların tecavüzü, saldırısı yoksa onlara bile müsamaha ile bakılmasını,azabı ilahinin onlara yeteceğini insanların nefislerine uyararak düşmanlık vesilelerinden ziyade,muhabbet edilecek,sevilecek taraflarına bakılmasını istiyor.

Müslümanların birbirlerine düşmalık etmelerini, yani küçük taşları,dağ gibi sevgi,sevme ,muhabbet etme sebeplerinden üstün tutmamalarını dile getirerek;“Elhasıl;muhabbet,u huvvet,sevmek , islamiyetin mizacıdır,rabıtasıdır.ehli adavet,mizacı bozulmuş bir çocuğa benzer ki ağlamak ister;bir şey arıyor ki onunla ağlasın.Sinek kanadı kadar ehemmiyetsiz bir şey ağlamasına bahane olur. Hem,insafsız bedbin bir adama benzer ki;su-i zan mümkün oldukça hüsnüzan etmez,bir seyyie ile on haseneyi örter bu ise,seciye-i islamiye olan insaf ve hüsnüzan bunu reddeder.”

Bulaşıcı hastalık gibi özellikli ve tehlikeli gördüğü istibdadın İslam alemi için çarelerini anlattığı Beşinci Kelimede: “Ey bu sözlerimi dinleyen bu Cami-i Emevideki Kardeşler ve kırk elli sene sonra alem-i İslam Camiindeki İhvan-ı Müslimin! Biz zarar vermiyoruz, fakat menfaat vermeye iktidarımız yok; onun için mazuruz diye böyle özür beyan etmeyiniz. Bu özrünüz kabul değil. Tembelliğiniz ve “nemelazım” deyip çalışmamanız ve İttihad-ı İslam ile Milliyet-i Hakikiye-i İslamiye ile gayrete gelmediğiniz, sizler için gayet büyük bir zarar ve bir haksızlıktır.

İslamiyetin esasında, ruhunda hürriyetin mevcut olduğunu, bu hürriyetin sınırlarının şer-i kurallarla çizildiğini, İslamiyet Milliyetine dahil olan bir insanın hem nefesine, hem Milletine ve başkalarına istibdat manasında fikirleri empoze edemeyeceğini söyleyen Bediüzzaman, bir aşirete mensup insanların iyilik ve kötülük noktalarında faaliyetlerinden mesul olacakları gibi İslamiyet Milliyeti içerisindeki bütün devletlerin, taifelerin, toplulukların ve şahısların hem nefislerinde, hem de geniş dairede hakka, hukuka ve hürriyete dikkat etmelerinin birbirlerine her konuda tecavüz vaziyetinde bulunmamalarını diliyor.

“Hem o ecnebilerin, bizden aldıkları Fikr-i Milliyetle bir ferdi bir millet gibi kıymet alıyor; çünkü bir adamın kıymeti, himmeti nispetindendir. Kimin himmeti, milleti ise o kimse tek başıyla küçük bir millettir.”

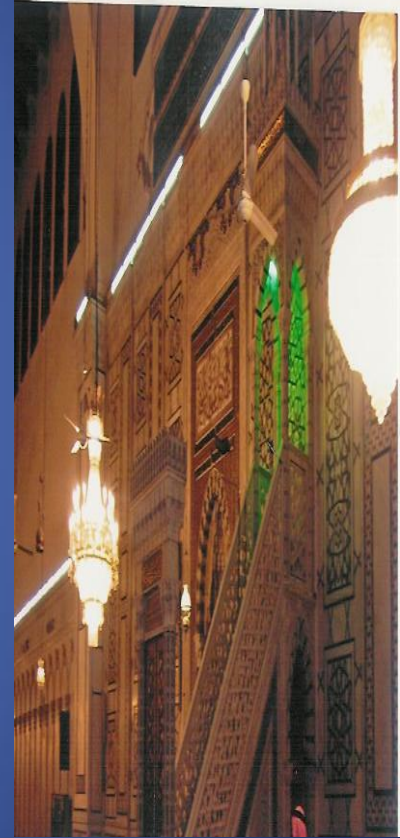

Her zaman ve zeminde Müslümanlara ve İslam alemine hitaplarında hürriyet-i Şer'iyeyi esas almalarını ve hareketlerini buna göre tanzim etmelerini tavsiye eden Bediüzzaman, şahsi ve nefsi gayret ve çalışmalardan ziyade külli ve umumi gayretleri ve çalışmaları istiyor alkışlıyor: “Menfaat-i Şahsiyesine Hasr-ı Nazar eden, insanlıktan çıkar, masum olmayan canı bir hayvan olur. Bir şey elinden gelmese hakiki özü olsa o müstesna!

Yaradılıştan medeni olan insanın, sıfatları itibariyle de hayatını devam ettirebilmesi için çok ellere muhtaç olduğunu söylüyor.

Müslümanların sosyal hayatları içinde eğer memnuniyet verici bir saadet, sevinçle hayatlarını devam ettirmek istiyorlarsa bunun anahtarının “Meşveret-i Şer'iyedir.” Diyerek şur'a suresinin 38. Ayetini (Onların aralarındaki işleri istişare ile dir.) zikrederek başladığı Altıncı Kelimede: “Asya kıt'asının ve İstikbalinin Keşşafı ve miftahı şur'adır. Yani, nasıl fertler birbirleriyle meşveret eder; taifeler, kıt'alar dahi o şur'ayı yapmaları lazımdır ki, üçyüz, belki dört yüz milyon islamin ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerini açacak, dağıtacak, meşveret-i şer'ie ile şehamet ve şefkat'i imaniyeden tevellüd eden hürriyet-i şer'iyedir. Ki o Hürriyet-i Şer'ie, Adab-ı Şer'ie ile süslenip, garb medeniyet-i sefihanesindeki seyyiatı atmaktır.”

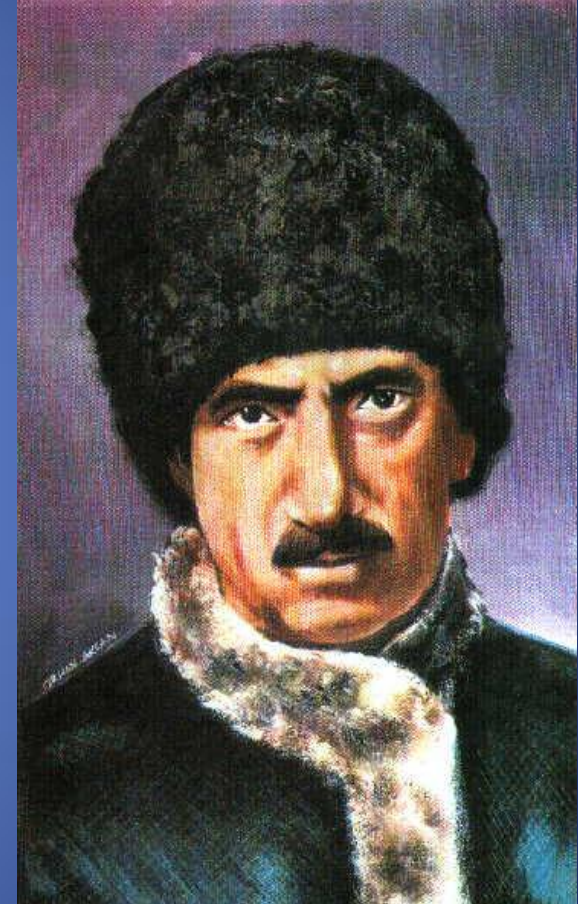

“Evet Hürriyet-i Şer’iye Cenab-ı Hakkın Rahman, Rahim tecellisi ile bir ihsanıdır ve imanın bir hassasıdır.”

İnsanlığın, Müslümanların ve İslamiyetin gelişmesinin hayat bulup yükselmesinin en önemli bir sebebi olarak görmesindeki neden sorulduğu zaman: “...Haklı Şura ihlas ve tesanüd-ü hakiki ile üç adam, yüz adam kadar millete fayda verebilir. Ve on adamın, bin adam kadar iş gördükleri çok vukuat-ı Tarihiye bize haber veriyor.”

İnsanlığın hadsiz derecede olan ihtiyaçları ve düşmanlarına karşı ancak: “.... İmanın Hakaikından gelen Şura-i Şer’i ile yaşayabilir, o düşmanları durdurur, o hacetlerin teminine yol açar.”ilacını sunuyor.

Şamda dolayısıyla,İslam aleminde ;Müslümanların sosyal,içtimai ,kültürel,ilmi çok büyük bir dersi olan Şam Emevi Camii hutbesi büyük yankılar uyandırmıştır. Bilahere istanbul’da 1911 senesinde, Deva-ül yei’s ile birlikte 1912 senesinde Teşhis-ül illet ile birlikte (34) basılmıştır.Ve İslam Aleminin özellikle halifelik payitahtının en kötü zamanlarında 1922 senesinde hutuvat-ı sitte ile birlikte Arapça olarak basılmıştır.

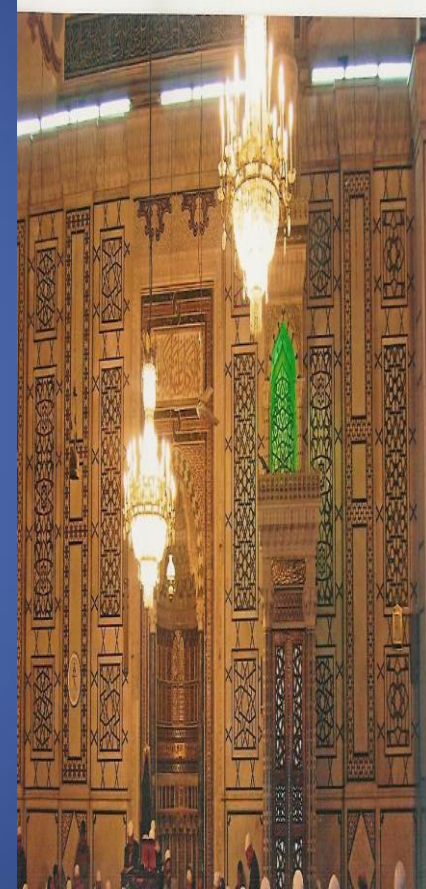
**Şam Emevi Camiindeki
Dört Mihraptan En Ortadaki
Bediüzzaman'ın
Cuma Namazını Kıldırıldığı
Mihrap**

Hazretti Bediüzzaman'ın bizzat kendisinin tanzim ve tasnifi ve gözden geçirmesi yle 1951 senesinde;“bu pek ehemmiyetli ders ,zamanı geçmiş eski bir hutbe değil ,belki İslam cemaatinde hakikatli ve taze bir ders-i içtimai ve islamidir.”(35)dediğı Hutbe-i Şamiye Arapçadan Türkçe'ye çevrilerek neşredilmiştir.

Emevi Camiin'de ki (36)bu hutbe kendisini zamanlar üstünde Müslümanların ve İslam Aleminin içtimai hayatta ki yalçın kayalıkların arasında bir yol gösterici,bir rehber olarak muhafaza etmektedir ve fikren dipdiridir. Araplar ve Türklerin dışındaki diğer milletler; kavimler ırkçılık,maddi meseleler gibi sebeplerle bilhassa İngilizler eliyle birbirine düşürölüp,düşman edildiğı,birbirlerini öldürür hale geldikleri bir zamanda;

Hindistan,Tataristan, Kafkasya Müslüman Devletleri;hilafet ve din noktasında babalarının ellerini kesmiş,Arap devletleri başını kesmiş, Afrika ve Avrupa İslam devletleri ayaklarını kesmişken yazılan bu hutbe; en dehşetli zamanın dehşetli zamanın en şifalı merhemi,ilacı olmuştur.

O zaman olmasa da, elli senelik bir müddetle ifade edebileceğimiz bu zamanda Yunanistan,Bulgaristan ve birkaç küçük devlet haricinde bütün mağdur edilen ve mahzun bırakılan İslam devletleri dizlerinin üstündedirler ve inşaallah yürüyecek, koşacak, coşacak bir hale, hedefe doğru kalkıyorlar,doğruluyorlar.

Hutbe-i Şamiye eseri bir ilmi tespitler zinciri olarak, müjdelenenleri gösteren yaşatan bir reçete olmuştur.

Bu hutbe bütün İslamın saadetinin gerçekleşmesi için medeni bir hitap olmuştur. İslam Aleminin güzelliklere ve terakkiye koşabilmesi için çarelerin izah ve ispat edildiği ve bunların Kuran'ın irşadında mevcut olduğu Asr-ı Saadetki gibi selef-i salihinin yaptıkları, uyguladıkları istişare, akıl, delil ve hak noktalarında islamın hakikati yaşanırsa İslam Aleminin birlikte kalabilecekleri şüphelere ve inkarlara düşmeyecekleri gözlerin önüne Şam hutbesiyle serilmiştir.

İslam aleminde ki, Müslümanların fikrini en iyi yansıtacakları ortamın aralarında ki istişare ,tanışma,görüşme ve birlikte karar verme mekanizmalarının ancak meşveret –i şer'iyenin tatbikiyle ortaya çıkacağını.Bunun sağlayacağı hürriyet havasında mümkün olabileceğini okuyoruz.

Bediüzaman birbirleriyle İslam kardeşliği adına bağları manen tesis edebilen İslam Aleminin; gerektiği zaman maddeten de birbirlerine yardımcı olabileceklerini dile getiriyor. Milliyet olarak İslam milliyetini anlayıp telaffuz ediyor ve her türlü fikrinde İslamiyet nokta-i nazarından muhakeme ediyor.

**Bediüzzaman Said Nursi'nin
Meşhur Hutbesini Okuduğu
Şam Emevi Camii Mimberi**

İslam aleminde gerçekleşmesini istediği en büyük temennisi felsefenin, fen ilimlerinin, din ilmiyle barışması; Avrupa medeniyeti ile İslam hakikatlerinin de tam kucaklaşmasıdır(38). Irkçılığı Avrupa'nın Frenk illeti diye tabir eden Bediüzzaman, İslam devletlerinin çoğunun hastalık gibi bir fikir, gayet zevkli ve cazibedar bir halet-i ruhiye vermesinden dolayı, bu illete yakalandıklarını ifade ediyor. Hutbe de bunun bir ilacı olması hasebiyle bütün gelecekteki İslam Devletlerine seslenmiştir. Meşverete dayalı bir iç ve dış politikanın İslam Devletlerince takip edilmesini istemiştir.

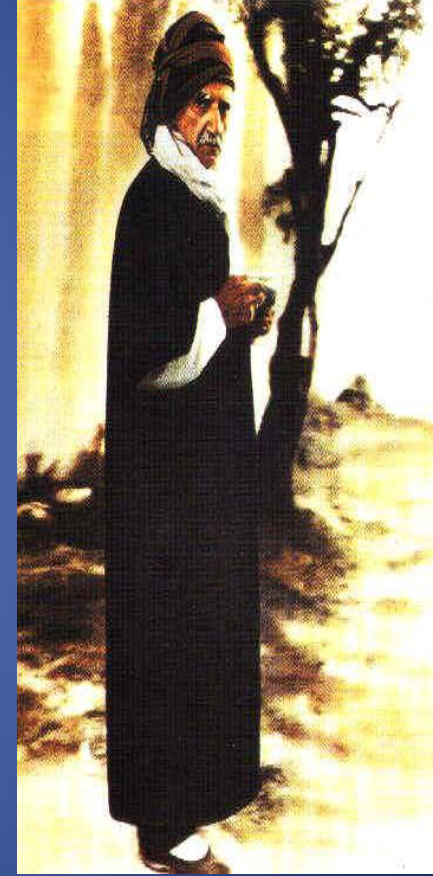
Müslümanların arasındaki ittifak ve ittihadın kolaylığı dile getirilmiş bunun şifresi şöyle sıralanmıştır:” Çünkü, Allah’ımız bir, Peygamberimiz bir, Kur’anımız bir, zaruriyet-i diniyede umumuz müttelik...”

Bediüzzaman'ın İslam alemi ile alakalı şu hakikatli ifadeleriyle sözlerimize son veriyoruz;

“Azametli bahtsız bir kıtanın, şanlı talihsiz bir devletin, değerli sahipsiz bir kavmin reçetesi ittihad-ı İslam’dır.”

“Arap, Türk, Kürt, Arnavut, Çerkez ve Lazların en kuvvetli ve hakikatli revabıt ve milliyetleri, İslamiyet’ten başka bir şey değildir.”

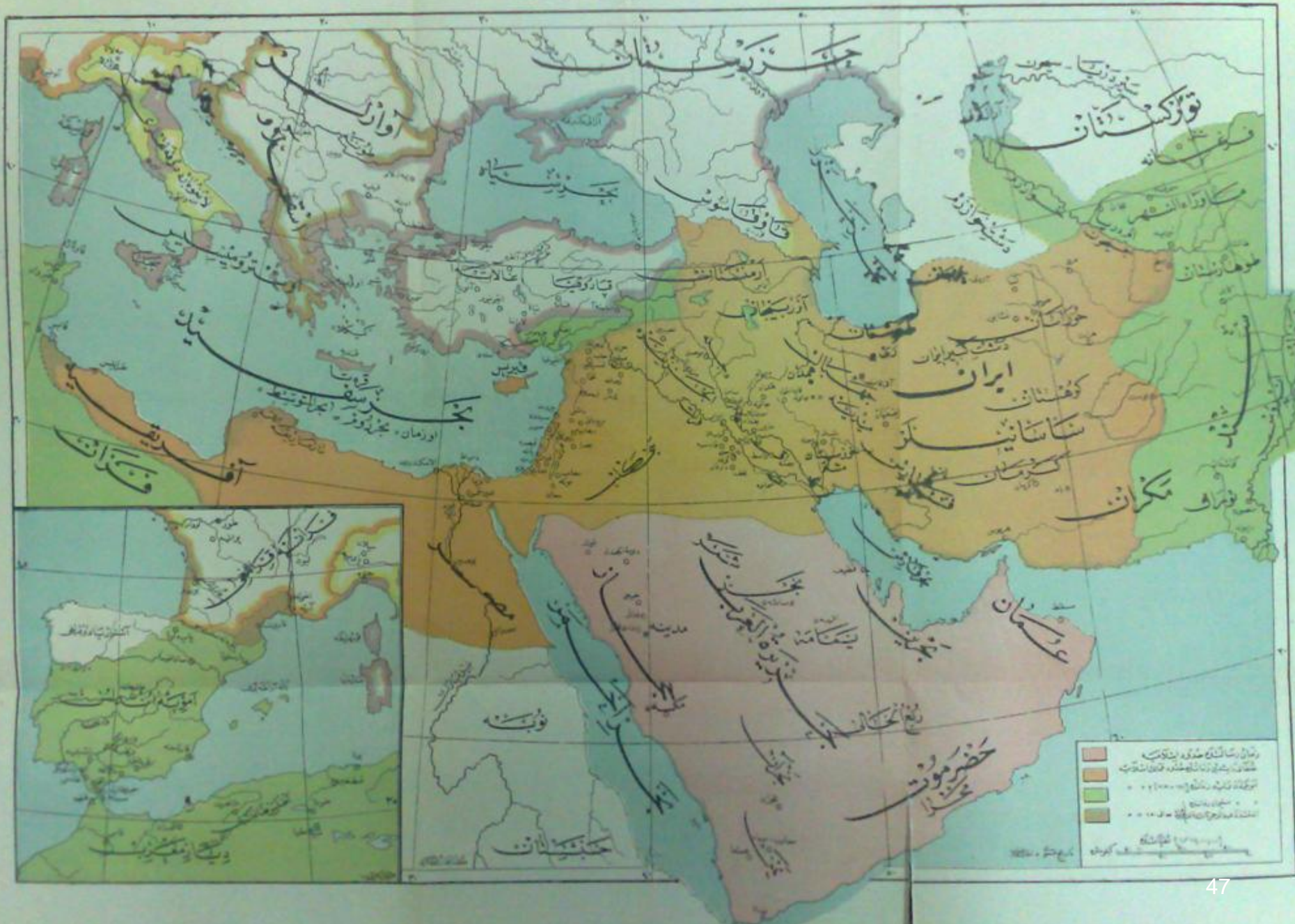
“Alem-i İslam ve Asya, muazzam bir camiidir. Ve içinde ehl-i İman ve ehl-i hakikat, o camideki muhterem cemaattir.

- اثر رنگی
- هاسیورخ خا شاک
 - هرکزور
 - پوک دوق
 - منطقه رودخانه
 - پهلیا وانی
 - لاله
 - خاک کاه

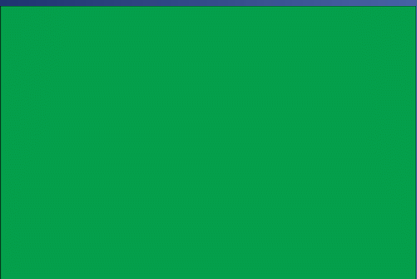
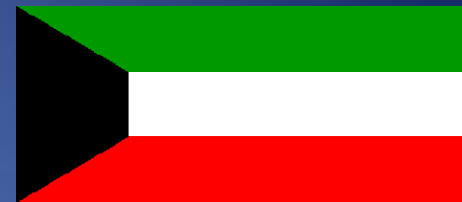
فہاروری

- AZERBEYCAN
- TÜRKMENİSTAN
- ÖZBEKİSTAN
- ÇEÇENİSTAN
- TATARİSTAN
- KIRGIZİSTAN
- TACİKİSTAN
- AFGANİSTAN
- PAKİSTAN
- HİNDİSTAN

- DOĞU TÜRKİSTAN
- SUUDİ ARABİSTAN
- LİBYA
- ERİTRE
- SOMALİ
- UMMAN
- SUDAN
- ÇAT
- NİJER
- KAZAKİSTAN

- KUVEYT
- İSRAİL
- FAS
- TUNUS
- MISIR
- CEZAYİR
- İRAN
- IRAK
- SURİYE
- ÜRDÜN
- LÜBNAN
- FİLİSTİN
- YEMEN

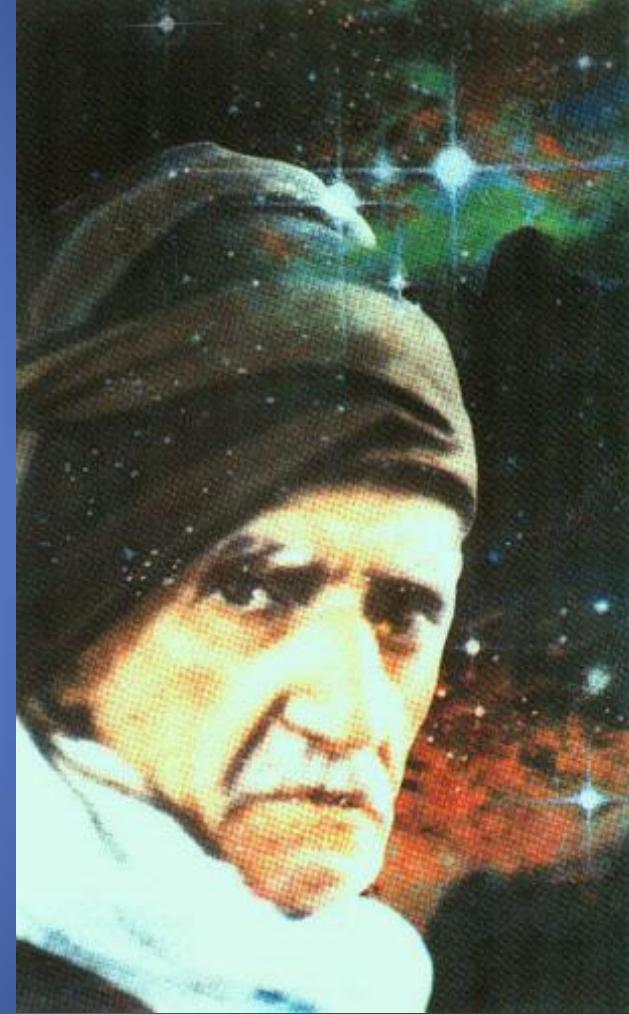

Avrupalılar ve Hristiyanlık, Yahudilik açısından İslam Aleminin şimdiki konumunu ise şöyle dile getirmiştir: “Eskiden Hristiyan devletleri bu ittifak-ı İslama taraftar değildiler. Fakat şimdi komünistlik ve anarşistlik çıktığı için hem Amerika, hem Avrupa devletleri, Kur’an’a ve İttifak-ı İslama taraftar olmaya mecburdurlar. “

.....

“Eski zamanda İngiliz, Fransız, Amerika siyasetleri ve menfaatleri, buna (İslam Birliğine) muâriz olmakla mani olurdular, şimdi menfaatleri ve siyasetleri buna muarız değil belki muhtaçtırlar. Çünkü, komünistlik, masonluk, zındıklık, dinsizlik doğrudan doğruya anarşistliği intaç ediyor. Ve bu dehşetli tahripçilere karşı, ancak ve ancak hakikat-ı Kur’aniye etrafında ittifak-ı İslam dayanabilir.”

Maddi ve manevi bütün terakkiyatı ve medeniyeti bünyesinde bulunduran islamiyetin; bütün İslama gönül vermiş devletler, milletler ve dostları tarafından İslam Aleminin ve insanlığın gerçek bir kurtarıcısı olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

**Şu anda Şam Emevi Camiinde İmam Hatiplik Yapan
Dr. Bedrettin Mansur'un Camii İçindeki Makam Odasında
Yaptığımız Görüşmede Sorularımıza Cevap Verirken**

22 Nisan 2006 tarihinde Şam'da Şam Emevi camii imam hatibi Dr. Bedrettin MANSUR'la camii içindeki makamında yaptığımız görüşmede:

Hutbe-i Şamiye'nin arapçasını 28 nisan tarihinde neden okumak istediğini sorduğumuzda cevap olarak :” Doksan beş sene geçmiş ama İslam aleminin ve Müslümanların hastalıkları, eksiklikleri, ihtilafları, tembellikleri aynen devam ediyor. Bunlara çok tesirli bir ilaç ve reçete olarak yazılan ve okunan Şam Hutbesinde dile getirilen; ümit ve gayret dolu çareler ise tam tamına bu zamanın hastalıklarına, Müslümanların tatbikattaki sosyal, içtimai hayatlarına birer derman ve kurtuluş reçetesi olarak sunulmuştur. Bu hutbeyi yeniden okumak isteğimiz hem hastalıkları hem de çarelerini dile getirmekle; Müslümanlara yardımcı olmaktan başak bir gayeye matuf değildir, kendimizce küçük bir hizmettir.”

Haklı olarak İslam alemi ve Müslümanlar hakkında çok doğru tespitlerde bulunan Dr. Bedrettin MANSUR'a makamında teşekkür ederek şam-ı şeriften ve şam emevi camiinden ayrılıyoruz.

- Ey alem-i İslam! Uyan,
- Kur'an'a sarıl, İslamiyete maddî ve manevî bütün varlığıyla müteveccih ol.

Ve ey Kur'an'a bin yıllık tarihinin şehadetiyle hadim olan ve İslamiyet nûrunun zemin yüzünde naşiri bulunan yüksek ecdadın evladı!

- Kur'an'a yönel ve onu anlamaya, okumaya ve onu anlatacak onun bu zamanda bir mu'cize-i manevîsi olan Nur risalelerini mütalaa etmeye çalış. Lisanın Kur'an'ın ayetlerini aleme duyururken, hal ve etvar ve ahlakın da onun manasını neşretsin, lisan-ı halin ile de Kur'an'ı oku. O zaman, sen dünyanın efendisi, alemin reisi ve insaniyetin vasıta-i saadeti olursun.

- Ey üç yüz seneden sonraki yüksek asrın arkasında gizlenmiş ve sakitane Nurun sözünü dinleyen ve bir nazar-ı hafî-i gaybî ile bizi temaşa eden Said'ler, Hamza'lar, Ömer'ler, Osman'lar, Tahir'ler, Yûsuf'lar, Ahmed'ler, vesaireler!.. Sizlere hitap ediyorum..

- Başlarınızı kaldırınız, "Sadakte" deyiniz. Ve böyle demek sizlere borç olsun. Şu muasırlarım, varsın beni dinlemesinler. Tarih denilen mazi derelerinden sizin yüksek istikbalinize uzanan telsiz telgrafla sizin ile konuşuyorum. Ne yapayım, acele ettim, kışta geldim; sizler cennetasa bir baharda geleceksiniz. Şimdi ekilen nur tohumları, zemininizde çiçek açacaktır.

- "Evet, ümitvar olunuz.
Şu istikbal inkılâbı içinde, en
yüksek gür sada İslâmın sadası
olacaktır!"

kaynakça

- 1) Sünihat'ın zeyli olarak 1912/istanbul“Teşhisül illet” Bediüzzamn Said Nursi İstanbul 1920 Asar-ı bediye (7 Mart 1909'dan 20 Nisan 1909'a kadar yazılan nutuk, makale ve kitapların toplandığı mecmua 297 – 397 toplam 100 sayfa.) Bediüzzaman Said Nursi s:154
- 2) Sünihat B.S.N. Y.A Neşriyat-1996İst. s:82-83-84
- 3) Bediüzzamanın Tarihçe-i hayatı,Abdurrahman s:35
- 4) Bediüzzaman Said Nursi, Abdülkadir Badıllı İst.-1990 s:269
- 5) Şeyh Abdurrahman-ı Tagi'nin oğlu,her ikisi de keramet ehli alim,fazıl veli zatlardır.Rahmetullahi aleyh
- 6) Asar-ı Bediyye s:104
- 7) Osmanlıca Emirdağ Bediüzzaman Said Nursi Ve Talebelerin Mektupları s:249
- 8) Bknz.Şam Emeviye Camii fotoğrafı
- 9) Hutbe-i Şamiye Bediüzzaman Said Nursi s:3 İstanbul 1911-1912,Asar-ı Bediyye s:150
- 10) Hutbe-i Şamiye Bediüzzaman Said Nursi s:11 Y.A. Neşriyat İst. 2000
- 11) A.g.e. s:21
- 12) A.g.e. s:24
- 13) A.g.e. s:25
- 14) A.g.e s:26
- 15) A.g. e. s:32
- 16) A.g.e s:33

kaynakça

- 17) A.g.e. s:33
- 18) A.g. e. s:34-35
- 19) A.g.e. s:37
- 20) A.g.e. s:38
- 21) A.g.e s:39
- 22) A.g.e s:39
- (23) A.g.e s.40
- (24) A.g.e s.41
- (25) A.g.e s.45
- (26) A.g.e s.46-47
- (27) A.g.e. s.50
- (28) A.g.e. s.51
- (29) A.g.e. s.51
- (30) A.g.e. s.52
- (31) A.g.e. s.53
- (32) A.g.e. s.53

kaynakça

- (33) A.g.e. s.54
- (34) 1911-1912 senesinde Ebuzziya matbaasında İstanbul
- (35) R.N.K. Hutbe-i Camiye Bediüzzaman Said Nursi YeniAsya Neşriyat 2000 İST.
- (37) Hutbe-i Şamiye s.47 1960 İstanbul
- (38) Emirdağ Lahikası C.2 s.96 1960
- (39) Emirdağ Lahikası C.2 s.34
- (40) Hutbe-i Şamiye s.53
- (41) Tuluat Osmanlıca
- (42) Mektubat s.484 1958 İstanbul
- (43) Hutbe-i Şamiye s.83 1960 İstanbul
- (44) Mektubat s.484 1958 İstanbul
- (45) Tarihçe-i Hayat, Sayfa 140
- (46) Tarihçe-i Hayat, Sayfa 75
- (47) Sünihat 62